

PROPOSTA PEDAGÒGICA: MATÈRIA DE FILOSOFIA

QUÈ ÉS LA FILOSOFIA?

La filosofia és un aprenentatge reflexiu, un espai per reconèixer-se i comprendre's i, alhora, per entendre racionalment la seva realitat, les circumstàncies en què viu i la capacitat de transformació i canvi que es presenten tant individualment com socialment.

L'assignatura, pel seu propi disseny, aporta a l'alumnat les habilitats necessàries per raonar, argumentar amb coherència, generar idees de forma autònoma, dialogar evitant el pensament únic i el dogmàtic, gestionar de manera coherent les seves capacitats ètiques, polítiques i estètiques i, en definitiva, filosofar, per encarar els problemes i grans qüestions de la vida alhora que millorar la seva capacitat d'afrontar la frustració, de resiliència davant la incertesa i les circumstàncies adverses en què s'haurà de desenvolupar com persona i ciutadà.

“La filosofia és un silenciós diàleg de l'ànima amb si mateix entorn a l'esser” . Plató

QUINES SÓN LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE LA MATÈRIA DE FILOSOFIA?

Les competències específiques de la filosofia i ciutadania són essencialment dues: la competència reflexiva, crítica, dialògica i argumentativa, i la competència social i cívica.

És característic de la filosofia el seu enfocament (reflexiu i crític), el seu mètode de treball (anàlisi, raonament, discussió) i els seus resultats (conjunts d'idees argumentades que aspiren a la màxima racionalitat i a la veritat. Per aquesta raó, si haguéssim d'identificar les competències específiques d'aquesta matèria hauríem de mencionar totes aquelles que tenen a veure amb la racionalitat teòrica i la racionalitat pràctica.

Donat el caràcter eminentment maièutic de l'ensenyament de la filosofia, aquestes competències han de ser posades en funcionament en el marc metodològic d'un ensenyament en bona mesura dialògica.

COM CONTRIBUEIXEN LES COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES DE FILOSOFIA A L'ADQUISICIÓ DE LES COMPETÈNCIES CLAU, AL BÀTILLERAT?

L'educació filosòfica en el batxillerat pot contribuir de manera cabdal a l'assoliment de les competències generals del batxillerat: la comunicativa, la referida a la gestió i tractament de la informació, la personal i interpersonal i la del coneixement i interacció amb el món, ja que es basteix sobre coneixements, destreses i actituds que fan possible el domini d'aquestes competències de caire transversal (obtenció i ús d'informació, estructuració del coneixement, comunicació d'idees, competències socials i cíviques), o de caire més específic, com la definició de conceptes, la reflexió crítica i l'argumentació i fonamentació d'idees.

PROPOSTA PEDAGÒGICA: MATÈRIA DE FILOSOFIA

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- CE1.** Identificar problemes i formular preguntes relacionades amb l'existència dels éssers humans i la seva capacitat de raonar i actuar, des de la perspectiva filosòfica.
- CE2.** Utilitzar criteris de cerca, selecció i anàlisi d'informació referida a qüestions filosòfiques des d'una actitud reflexiva, autònoma, rigorosa i creativa.
- CE3.** Practicar el diàleg i el debat filosòfics de manera rigorosa, crítica i assertiva, utilitzant de forma adequada els diferents tipus d'argumentació i detectant els usos fal·laços i dogmàtics
- CE4.** Visibilitzar, denunciar i combatre les desigualtats, estereotips i exclusions propis del sistema patriarcal incloent-hi una mirada de gènere.
- CE5.** L'activitat filosòfica comprèn la capacitat per a identificar i analitzar els problemes ètics i polítics al si de la convivència social.
- CE6.** Analitzar amb actitud crítica, constructiva, oberta i respectuosa els conflictes humans.
- CE7.** Analitzar críticament i qüestionar la legitimitat de les idees, els valors i les concepcions del món.
- CE8.** Identificar la diversitat de manifestacions artístiques.

COMPETÈNCIES CLAU

Competències clau del perfil de sortida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic:

- CCL: competència en comunicació lingüística
- CP: competència plurilingüe
- CMCT: competència matemàtica, ciència i tecnològica
- CD: competència digital
- CPSAA: competència personal, social i aprendre a aprendre
 - CC: competència ciutadana
 - CE: competència emprenedora
- CCEC: competència en consciència i expressió cultural

PROPOSTA PEDAGÒGICA: MATÈRIA DE FILOSOFIA

QUALS SON ELS SABERS BÀSICS A LA FILOSOFIA?

Els sabers bàsics estan dirigits al desenvolupament de les competències específiques enunciades, dotant així l'alumnat d'una experiència integral de tot allò que representa, bàsicament, l'activitat filosòfica.

Els sabers es distribueixen en tres grans blocs, subdividits a l'hora en subblocs, si bé en cada cas, i atenent la idiosincràsia de l'alumnat, al context educatiu o altres criteris pedagògics, es podrà aprofundir en uns més que en uns altres, a més d'agrupar-los i articular-los a conveniència.

Així, en el disseny proposat, i després un primer bloc de sabers dedicat a la naturalesa de la pròpia activitat filosòfica i la seva vinculació amb els problemes fonamentals de la condició humana, es despleguen dos blocs més, un dedicat a l'anàlisi de qüestions essencials sobre el coneixement i la realitat, i un altre de consagrat als problemes relatius a l'ètica, la filosofia política i l'estètica.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

En relació als criteris d'avaluació, aquests es formulen en relació directa amb cadascuna de les competències específiques exposades i els sabers bàsics que hi estan vinculats, i s'han d'entendre com a eines de diagnòstic i millora en relació amb el nivell d'exercici que s'espera de l'adquisició d'aquelles. Per això han d'atendre tant a els processos com als propis productes de l'aprenentatge, requerint, per a la seva adequada execució, d'instruments d'avaluació variats i ajustables als diferents contextos i situacions d'aprenentatge en què s'hagi de concretar el desenvolupament de les competències, així com a les diferents característiques i ritmes d'aprenentatge dels alumnes i les alumnes.

Igualment, els criteris d'avaluació no només han de promoure l'heteroavaluació, sinó també la coavaluació i autoavaluació de l'alumnat, fent-ne un agent actiu del seu propi procés d'aprenentatge.

PROPOSTA PEDAGÒGICA: MATÈRIA DE FILOSOFIA

Bloc 1. Persona.

- Especificitat del saber filosòfic i els seus mètodes
- L'ésser humà com a problema filosòfic
- Antropologia filosòfica: cultura, etnocentrisme, relativisme cultural i descolonització
- El problema de la identitat personal. Identitat digital, intel·ligència artificial i transhumanisme.
- El problema del determinisme. Necessitat, atzar i llibertat

Bloc 2. Realitat i coneixement.

Subbloc 1: Realitat

- Aparença i realitat

Subbloc 2. Coneixement

- Possibilitat i continguts del saber metafísic
- Lògica: el raonament i l'argumentació formal i informal
- El problema del coneixement i la veritat
- La desinformació i el fenomen de la post-veritat
- El saber científic i la filosofia de la ciència
- La dimensió social i política del coneixement

Bloc 3. Participació, acció i creació.

Subbloc 1. Política

- L'ésser humà com a ésser social i polític
- Legalitat i legitimitat
- El fonament de l'Organització social i del poder polític
- La reflexió filosòfica al voltant de la democràcia
- Ideals, utopies i distòpies. Els moviments socials i polítics

Subbloc 2. Ètica

- La raó pràctica com a problema
- Problemes i conflictes morals. Els dilemes
- El marc ètic del diàleg

Subbloc 3. Estètica

- El problema de l'art i la bellesa
- El paper polític de l'art

Bloc 4. Pau, prosperitat i planeta.

- Teories ètiques i els reptes del desenvolupament sostenible
- Interseccionalitat de les desigualtats i les discriminacions
- Guerra i terrorisme. Violències: directa, cultural i estructural
- Drets humans
- Feminisme, feminismes i perspectiva de gènere a la filosofia
- Consum responsable, tecnologia i entorn natural

PROPOSTA PEDAGÒGICA: MATÈRIA DE FILOSOFIA

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CRITERIS D'AVUACIÓ
CE1. Identificar problemes i formular preguntes relacionades amb l'existència dels éssers humans i la seva capacitat de raonar i actuar, des de l'especificitat i la radicalitat de la perspectiva filosòfica.	<p>5.1.1. Diferenciar els problemes específicament filosòfics dels que no ho són i explicar-ne les característiques i l'abast.</p> <p>5.1.2. Investigar i explicar les relacions entre la filosofia i els problemes quotidians.</p> <p>5.1.3. Formular preguntes referides a la vida quotidiana des d'una perspectiva filosòfica</p>
CE2. Utilitzar criteris de cerca, selecció i anàlisi d'informació referida a qüestions filosòfiques des d'una actitud reflexiva, autònoma, rigorosa i creativa.	<p>5.2.1. Utilitzar criteris de cerca i selecció d'informació fiables, comparant diferents fonts.</p> <p>5.2.2. Analitzar de manera crítica la informació trobada per comprovar-ne la veracitat.</p> <p>5.2.3. Exposar de manera rigorosa i autònoma el resultat de la cerca, les posicions respecte a problemes filosòfics i les reflexions que es produeixen arran de l'elaboració de la informació.</p>
CE3. Practicar el diàleg i el debat filosòfics de manera rigorosa, crítica i assertiva, utilitzant de forma adequada els diferents tipus d'argumentació i detectant els usos fal·laços, dogmàtics i esbiaixats en la defensa d'opinions i hipòtesis.	<p>5.3.1. Participar en els debats de manera assertiva, escoltant de manera activa i respectant el torn de paraula tant en aportar arguments com en exposar acord o desacord.</p> <p>5.3.2. Utilitzar els conceptes i els arguments de forma rigorosa per exposar idees pròpies i raonaments i per aclarir els dubtes i els malentesos que es plantegin.</p> <p>5.3.3. Identificar i analitzar críticament els usos dogmàtics i esbiaixats en la defensa d'opinions i hipòtesis i plantejar alternatives que s'ajustin a la lògica del discurs.</p> <p>5.3.4. Utilitzar un llenguatge oral i escrit incliusiu i igualitari en qualsevol situació d'aprenentatge.</p>
CE4. Visibilitzar, denunciar i combatre les desigualtats, estereotips i exclusions propis del sistema patriarcal incloent-hi una mirada de gènere en l'anàlisi de les diferents teories i qüestions filosòfiques.	<p>5.4.1. Identificar els valors que sustenten els estereotips i els prejudicis de gènere presents en les diferents teories i qüestions filosòfiques.</p> <p>5.4.2. Analitzar críticament les conseqüències dels estereotips i prejudicis de gènere en l'àmbit del coneixement i denunciar les desigualtats i les injustícies que generen.</p>

PROPOSTA PEDAGÒGICA: MATÈRIA DE FILOSOFIA

	<p>5.4.3. Buscar i exposar continguts que incloguin la perspectiva de gènere a l'estudi de les diferents teories i qüestions filosòfiques.</p> <p>5.4.4. Proposar i dur a terme accions que combatin les desigualtats, estereotips i exclusions.</p>
CE5. Identificar i analitzar problemes ètics i polítics des d'una perspectiva interseccional i elaborar propostes transformadores de la realitat d'acord amb els principis d'una societat igualitària i inclusiva.	<p>5.5.1. Analitzar causes i conseqüències dels problemes ètics i polítics que afecten la convivència democràtica.</p> <p>5.5.2. Exposar i argumentar la posició moral que s'adopta davant dels problemes ètics i polítics que amenacen la convivència.</p> <p>5.5.3. Proposar i desplegar accions que tinguin com a objectiu la millora de les relacions interpersonals des d'una perspectiva ètica i política.</p>
CE6. Analitzar amb actitud crítica, constructiva, oberta i respectuosa els conflictes humans, de manera que es contempli la pluralitat d'idees, creences i emocions que hi intervenen i proposar una resolució dialogada i pacífica.	<p>5.6.1. Reconèixer la pluralitat d'idees, creences i emocions que intervenen en els conflictes humans.</p> <p>5.6.2. Analitzar críticament les conseqüències dels conflictes a la convivència democràtica.</p> <p>5.6.3. Proposar i dur a terme accions encaminades a la construcció de la cultura de la pau a la vida diària del centre i a l'entorn social.</p>
CE7. Analitzar críticament i qüestionar la legitimitat de les idees, els valors i les concepcions del món canòniques i donar visibilitat a aquelles que no s'han atès.	<p>5.7.1. Analitzar críticament la relació entre idees, valors i concepcions del món.</p> <p>5.7.2. Identificar, visibilitzar i explicar idees, valors i concepcions de la realitat que han estat històricament silenciades, relegades o ocultades.</p> <p>5.7.3. Comparar i explicar les diferències entre les idees i valors que han estat silenciades i aquelles considerades com a canòniques.</p>
CE8. Identificar la diversitat de manifestacions artístiques, valorar-les com a motor del pensament crític i combatre els prejudicis culturals sobre aquestes produccions són considerades art i d'altres no i analitzar-ne les conseqüències.	<p>5.8.1. Identificar i descriure les característiques que fan que una creació sigui considerada com una manifestació artística.</p> <p>5.8.2. Explicar i comparar diferents teories sobre la definició de l'objecte artístic.</p> <p>5.8.3. Argumentar la relació entre els productes artístics i el pensament crític i analitzar-ne el paper transformador de la societat.</p> <p>5.8.4. Identificar i explicar els prejudicis en funció dels quals certes produccions són considerades art i d'altres no i analitzar-ne les conseqüències.</p>

PROPOSTA PEDAGÒGICA: MATÈRIA DE FILOSOFIA

NIVELLS DE RESPOSTA PER A LA INCLUSIÓ (Caràcter sumatori i progressiu)					
NIVELL	A QUI S'ADREÇA	RESPONSABLES	SUPTS	MESURES	DOCUMENTS
I	Comunitat educativa i a les relacions del centre amb l'entorn sociocomunitari	Òrgans de govern, coordinació i participació.	Del centre i col·laboració d'agents externs si escau	Planificació, gestió general i organització dels supts.	PEC PAM
II	Tot l'alumnat del grup classe	Equip docent coordinat pel tutor-a, assessorat per orientadora i professorat especialitzat de suport i si escau agents externs.	Ordinaris	Disseny i aplicació de programacions didàctiques que donen resposta la diversitat de tot l'alumnat del grup, activitats de reforç/ ampliació per al desenvolupament competencial i la prevenció de dificultats d'aprenentatge. Actuacions transversals que fomenten la igualtat, la convivència, la salut i el benestar.	Programacions didàctiques PAT Pla d'Igualtat i convivència i la concreció en el PAM.
III	Alumnat amb resposta diferenciada, individualment o en grup	Equip docent coordinat pel tutor-a, assessorat per orientadora i professorat especialitzat de suport i si escau agents externs)	Ordinaris addicionals	Mesures adreçades a l'alumnat que requereix una resposta diferenciada ((individual o en grup). Activitats d'enriquiment o reforç. Adaptacions d'accés ordinàries. Adaptacions metodològiques o de l'avaluació dirigides a un alumne concret. Enriquiment en les AA CC (aquest últim amb informe i PAP)	PADIE PAT Pla d'Igualtat i convivència i la concreció en el PAM. Plans: ALDIX, TDAH, de Trastorn Greu de Conducta.
IV	Alumnat que requereix una resposta personalitzada i individualitzada de caràcter extraordinari	Equip docent coordinat pel tutor-a amb l'assessorament de l'orientadora i del personal específic de suport i si escau d'agents externs.	Especialitzats addicionals	Mesures adreçades a l'alumnat amb NESE: resposta individualitzada de caràcter extraordinari (requereix avaluació sociopsicopedagògica). ACIS, Adaptacions d'accés amb materials singulars, personal especialitzat, i mesures extraordinàries (PT, AL, educador-a)	PAP

PROPOSTA PEDAGÒGICA: MATÈRIA DE FILOSOFIA

I. Usar Múltiples Formas de Presentación	II. Usar Múltiples Formas de Expresión	III. Usar Múltiples Formas de Motivación
<p>1.- Proporcionar las opciones de la percepción.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones que personalicen la visualización de la información Opciones que proporcionen las alternativas para la información sonora. Opciones que proporcionen las alternativas para la información visual. 	<p>4.- Proporcionar las opciones de la actuación física.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones en las modalidades de respuesta física. Opciones en los medios de navegación. Opciones por el acceso de las herramientas y las tecnologías que ayuden. 	<p>7.- Proporcionar las opciones de la búsqueda de los intereses.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones que incrementen las elecciones individuales y la autonomía. Opciones que mejoren la relevancia, el valor y la autenticidad. Opciones que reduzcan las amenazas y las distracciones.
<p>2.- Proporcionar las opciones de lenguaje y los símbolos.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones que definan el vocabulario y los símbolos. Opciones que clarifiquen la sintaxis y la estructura. Opciones para descifrar el texto o la notación matemática. Opciones que promuevan la interpretación en varios idiomas. Opciones que ilustren los conceptos importantes de la manera no lingüística. 	<p>5.- Proporcionar las opciones de las habilidades de la expresión y la fluidez.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones en el medio de la comunicación. Opciones en las herramientas de la composición y resolución de los problemas. Opciones del apoyo para la práctica y desempeño de tareas. 	<p>8. Proporcionar las opciones del mantenimiento del esfuerzo y la persistencia.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones que acentúen los objetivos y las metas destacadas. Opciones con diferentes niveles de desafíos y apoyos. Opciones que fomenten la colaboración y la comunicación. Opciones que incrementen reacciones informativas orientadas hacia la maestría.
<p>3. Proporcionar las opciones de la comprensión.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones que proporcionen o activen el conocimiento previo. Opciones que destaquen las características más importantes, las ideas grandes y las relaciones. Opciones que guíen el procesamiento de la información. Opciones que apoyen la memoria y la transferencia. 	<p>6. Proporcionar las opciones de las funciones de la ejecución.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones que guíen un establecimiento eficaz de los objetivos. Opciones que apoyen el desarrollo estratégico y la planificación. Opciones que faciliten el manejo de la información y los recursos. Opciones que mejoren la capacidad para desarrollar el proceso del seguimiento. 	<p>9. Proporcionar las opciones de la autorregulación.</p> <ul style="list-style-type: none"> Opciones que sirvan de guía para el establecimiento personal de objetivos y expectativas. Opciones que apoyen las habilidades y estrategias individuales de la resolución de los problemas. Opciones que desarrollen la autoevaluación y la reflexión.

Tabla 1
Pautas para el Diseño Universal para el Aprendizaje.
(Extraído de <http://www.educadua.es/>)